

Poštnina plačana v gotovini

Cena 2 Din

OPERA

GLEDALIŠKI LIST

NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI 1931/32

TURANDOT

Premijera 23. aprila 1932

IZHAJA ZA VSAKO PREMIJERO

UREDNIK : M. BRAVNIČAR

*Novosti za damske
plašče pravkar došle!*

**A. & E. Skabernè
Ljubljana**

GLEDALIŠKI LIST

NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI

Izhaja za vsako premijero

Premijera 23. aprila 1932

Giacomo Puccini

Puccini je bil rojen 22. junija 1858. v Lucci kot sin stare glasbeno nadarjene družine. Študiral je na milanskem konservatoriju pri Bazziniju in Ponchielliju. Napisal je 11 oper: Villi (1884), Edgar (1889), Manon Lescaut (1893), Bohème (1897), Tosca (1900), Madame Butterfly (1904), Dekle z zlatega zapada, Lastavice, Triptichon (tri enodejanke: Plašč, sestra Angelika in Gianni Schicchi) ter Turandot.

Umrl je 29. novembra 1924 v Bruslju na posledicah raka v grlu.

Ob koncu 19. in v začetku 20. stoletja je Puccini brez dvoma najizrazitejša pojava na polju operne produkcije. Že danes, t. j. šest let po njegovi smrti, nam je njegov umetniški obraz jasnejši, nego za časa njegovega življenja. Puccini ima brez števila pristašev in prav toliko nasprotnikov. Nemške kritike so pisale, da dela opere z operetnimi sredstvi. Nekaterne kritike so odrekale njegovi muziki vsako večjo umetniško vrednost, ker rabi poceni sredstva, ker je preračunana na zunanji efekt, ker je preblizu salonski glasbi in ker je prepolna neokusnih sentimentalnosti. Puccini sam je moral veliko pretrpeti radi podobnih kritik in vsi veliki uspehi mu niso mogli prinesiti miru, da ne bi včasih podvomil tudi vase. Vse te kritike so imele v sebi nekaj resnice, v večini pa so bile krivične, ker so bile enostranske. Če bi gledali in presojali Puccinija izključno kot glasbenika, bi njegova vrednost v primeri z ostalo svetovno produkcijo gotovo ne bila prvega reda, kljub močnemu osebnemu slogu, prav mojstrski instrumentaciji in veliki melodični invenciji. Puccini pa je operni skladatelj in kot takšen je imel od vseh sodobnikov največ teaterskih plusov. Pred njim ni bilo skladatelja, ki bi imel toliko smisla in ostrega čuta za sceno, za ravnotežje med odrom in orkestrom, za vse dramatične in lirične odtenke in sploh za vse stvari, ki so pogoj vsakega dobrega teatra. Puccinija ne smemo kritično presojati samo kot glasbenika, temveč vedno v celoti kot dramskega skladatelja. Njegova glasba je tako tesno strnjena z odrom, s pevci in z vsem kar je na odru, da je nerazdružljiva celota in jo moramo le kot takšno presojati. Puccinijeva popularnost je v neposrednosti njegove glasbe, v njeni opojnosti in prepričevalnosti. Naj mislijo in sodijo o njem kakor hočejo, Puccini je bil velik mojster opere in ena najmočnejših osebnosti preteklega stoletja v produkciji opere.

Anton Neffat:

Giacomo Puccini: „Turandot“

Puccini predstavlja razcvet in nekak zaključek velike romantične, odnosno veristične operne epohe v Italiji. On je tipični predstavnik izraza pomehkužene buržuazije ob zaključku devetnajstega stoletja. V tistem času je ugašala velika konceptna linija Wagnerja in grand' opere in začela izginjati v impresionističnih drobcih, kratkih melodičnih, instrumentalnih in sceničnih utrinkih. Nastala je dekadenca, ki še do danes ni popolnoma premagana in prebolena, posebno v Italiji. Kot reakcija na razcvet te dekadence in pomehkuženja je začelo vstajati novo življenje, nova glasba. Puccini je precej jasno videl ta preokret in večkrat so ga obšli trenutki, ko je podvomil v dolgo življenje svoje umetnosti. Nekoč je rekel: »Kmalu me bo konec; pozabili me bodo.« V glavi so mu rojila nova imena, nove zvezde: Stravinski, Schönberg... Puccini pa je z vnemo komponiral dalje, ker brez dela bi ne imel miru in ravnotežja.

*

Prišel je iskati libreta za svojo bodočo opero. Poln novih sil in moči, ki so hotele priti do izraza in oblike, je napisal pismo Adamiju in Simoniju ter ju naprosil, da mu kot prijatelju naredita uslugo in pošljeta libreto, ki pa mora biti dramatičen, poetičen in občečloveški. Prijatelja sta se odzvala in mu napisala libreto s sižejem iz angleškega miljeja. Prvo dejanje tega libreta je Puccinija navdušilo, ostala dejanja pa je odklonil in s tem tudi libreto. Adami in Simoni nista bila užaljena, ker je skladatelj odklonil libreto; nasprotno, obljubila sta Pucciniju, ki sta ga visoko spoštovala in oboževala, da bodeta iskala in delala, dokler ne najdeta stvari, ki bo mojstra Puccinija povsem zadovoljila. Po tem prvem poizkusu je nastala dolga pavza in ker se libretista dolgo časa nista oglasila, je nekega dne prišel Puccini osebno v Milan, da ju je povprašal. Pri kosilu so temeljito prereševali literaturo in stvari, ki bi prišle v poštev za libreto. Adami, odličen poznavalec benečanskega setečenta (sedemnajstega stoletja), je opozoril na pisatelja Gozzija. V tem trenutku je Pucciniju šinila misel v glavo in je vzkliknil: »Turandot! Videl sem jo v Berlinu v Reinhardtovi inscenaciji.« Ob 3. uri popoldne se je odpeljal domov v Viareggio in med vožnjo je prečital Schillerjev prevod, ki ga je navdušil. Tega

dne je bila spočeta misel za zadnje Puccinijevo delo in tega dne se je začelo za libretiste težko delo: predelava drame v operni libreto. Puccini je bil napram libretistom strog in neizprosni, v izdelavi scenarija pa je bil skoraj nezmotljiv. Miru ni dal toliko časa, dokler ni našel prave oblike. (En primer za več: Skico IV. dejanja Bohème je ovrgel šestnajstkrat.)

Zanimanje za Turandot je raslo pri Pucciniju vedno močnejše. Preskrbel si je knjig, ilustracij, britski muzej pa mu je celo posodil dragocen starokitajski kodeks z napevi, slikami, običaji itd., da bi čimbolj natančno spoznal okoliš drame Turandot in da bi se natančno uživel v milje, v katerem se odigrava njegova bodoča opera. Spočetka je bil v skrbeh, da bo Turandot v koloritu spominjala na Butterfly, vendar ga je razlika v kraju, osebah, času in dejanju kmalu rešila te bojazni. Obrisi Turandot so mu postajali vedno bolj plastični in jasnejši. Ko pa je bil libreto gotov, je bil tako različen od Gozzijeve in Schillerjeve drame, da je postal povsem samostojno delo.

Podobno kakor v ostalih Puccinijevih operah, prevladuje tudi v »Turandot«⁴ motiv ljubeče, trpeče, varane in obupane ženske. Njegova moč je v liriki in tudi v »Turandot«⁴ se mu je najbolj posrečil lirični motiv: nežna, skromna in tiho ljubeča Liù. V tej zadnji njegovi operi srečamo nov element: Zbor. V nobeni svojih oper ni Puccini uporabil v toliki meri zborá ter tako dramatično in obenem koncertno, kakor ravno v svojem labudjem spevu »Turandot«. Omembe vredni so tudi šekspirsko postavljeni kontrasti med dramo in komiko. Na eni strani Turandot, Kalaf, Liù in Timur ter tem nasproti Ping, Pang in Pong, katere spaja ritmično in melodično uspešno in z njemu lastno virtuoznostjo. Z opero »Turandot«⁴ je hotel Puccini, sodeč po dramatični vsebini, po načinu uporabe orkestralnih, pevskih in statičnih mas oživeti in ustvariti grand'opero, kar se mu je deloma tudi posrečilo.

Kompozicija opere mu ni šla tako gladko izpod rok, kakor si je sam želel. Libretista sta pridno delala, vendar nista mogla slediti vsem skladateljevim željam. Puccini je imel vsak čas nove korekture in želje. Venomer je iskal še prave in končne oblike in v tem iskanju je bil vztrajen, dokler je ni našel. Sredi dela pa ga je začela mučiti bolezen in mu izpodjedati zdravje. Podzavestno je hitel z delom, ne da bi vedel, da mu je smrt že čisto blizu. Rad bi kmalu končal svojo Turandot. Med delom se mu je ukradla slutnja, ki je postala resnica. Rekel je: »Turandot bodo

igrali nedokončano in pri predstavi bo prišel nekdo na rampo in bo rekel občinstvu po zadnjem akordu: Po tem akordu je maestro umrl. — Pri premijeri v Milanu (aprila 1926.) se je tudi tako zgodilo — skladateljeva slutnja je postala resnica.

Puccini ni dokončal opere. Težka in delikatna naloga je bila poverjena Puccinijevemu prijatelju, skladatelju Franku Alfano, ki je napravil konec opere (zadnji duet) na podlagi skic in navodil Puccinija.

Vsebina opere „Turandot“

Kitajsko princezo Lo-u-ling so nasilno odvedli in jo umorili. Njena pravnukinja, naslednica princeza Turandot, hoče maščevati svojo prednico, zato se noče vdati moškemu in izbegava vsak poizkus, da bi jo poročili. Vsakdo, ki se poteguje za njeno roko, mora rešiti uganke, ki mu jih stavi; če jih ne reši, zapade smrti. Na ta način se je iznebila še vseh snubcev.

I. dejanje. — Obzidje »vijoletnega mesta«. Na kolih so nasajene glave usmrčenih. Mandarin razglaša narodu, da bo »čista« Turandot poročila le onega moža kraljevske krvi, ki bo rešil tri uganke, ki mu jih bo stavila sama. Kdor ne bo rešil ugank, pride rabljo v roke. Mladi perzijski princ mora ravnokar umreti ker ni rešil ugank. Ljudstvo navdušeno in hrupno odobrava te naredbe in navali proti cesarskemu gradu, da bi priklicalo rablje. Straže delajo red in v tem spopadu pade stari Timur, s prestola pahnjeni kralj Tatarov, na tla.

Mlada sužnja Liù kliče na pomoč, da bi ga dvignili; tu pri-teče Kalaf in spozna svojega očeta. Oba morata ostati nespoznana, ker jih zasledujejo uzurpatorji prestola. Kalaf vpraša Liù, zakaj deli siromaštvo starega Timurja. »Ker si se mi ne-koč v gradu nasmehljaj,« mu odgovori. Ljudstvo prične spet klicati rablje. Ko vzide mesec, pride sprevod, ki spremlja mla-dega perzijskega princa na morišče. Množico obide ob pogledu na princa usmiljenje in prične klicati Turandot, naj ga pomi-lošči. Turandot se prikaže in odkloni pomiloščenje. Kalaf jo ugleda, njena lepota ga omami. Brez pomisleka skoči k gongu, da bi udaril trikrat, kar pomeni, da snubi Turandot. Vsa sva-rila ne pomagajo: očetove prošnje, plaha beseda male Liù, zad-nji vzdih umirajočega princa, trije komični ministri Ping, Pang in Pong in tudi rabelj, ki je ravnokar prišel z odrezano prin-

čevo glavo, ga ne morejo odvrniti od nevarne snubitve. Pijan ljubezni udari na gong in se vda v svojo usodo.

II. dejanje. 1. slika. — V paviljonu se zbero ministri Ping, Pang in Pong, da bi se dogovorili o pripravah za bližnje dogodke. Modrujejo in razpravljajo o vsem mogočem. Radi grozovitih ugank princeze Turandot imajo občutek, da so ministri rablja in ne Kitajske. Hrepenijo po mirnem domu in molijo, da bi srečen ugankar prinesel rešitev Kitajski. V palači nastane hrušč. Slavnost se prične.

2. slika. V gradu. Ljudstvo prihaja. Osem mandarinov — modrijanov prinese zapečatenе zvitke z rešitvami ugank. Tudi ministri Ping, Pang in Pong pridejo. Cesar Altoum sedi na prestolu. Preveč mu je že krvi in umorov, zato hoče, da bi odšel Kalaf in si ohranil življenje. Nič ne pomaga. Turandot razloži vzroke svojega dejanja. Njeno junaško pradedinjo Lo-u-ling je nekoč odpeljal neznanec in jo umoril. Njo hoče maščevati, zato se ne bo vdala moškemu in zato morajo umreti njeni snubači. Kalaf pa želi kljub vsemu rešiti uganke, kar se mu tudi posreči. Turandot je premagana, vendar prosi in roti cesarja Altouma, da bi jo ne predal tujcu. Kalaf pravi, da jo hoče vzeti samo ljubečo in tvega še enkrat svoje življenje s tem, da ji da svojo uganko: če Turandot do naslednjega jutra ugane oziroma izve njegovo ime, potem rad umre. Cesar in vsi ostali želijo, da bi ostal neznanec zmagovalec.

III. dejanje. 1 slika. — Noč. V grajskem vrtu. Čujejo se glasovi glasnikov: »To noč naj v Pekingu nihče ne spava! Pod smrtno kaznijo naj se neznančevo ime takoj prijavi.« Kalaf je na stopnicah paviljona in čaka poln upanja na jutranjo zarjo, ki mu prinese polno zmago. Ping, Pang in Pong, katerih življenje je tudi ogroženo, skušajo podkupiti Kalafa z lepimi deklicami, bogastvom in častjo, slednjic pa mu grozijo z bodali, da bi izdal svoje ime in nato pobegnil. Kalaf hoče Turandot za vsako ceno. Biriči pripeljejo Timurja in Liù, da bi od njih izvedeli skrivnost. Pokličejo Turandot, ki zahteva od Timurja, da izpregovori in pove neznančevo ime. Timur molči, tudi potem ko ga zvežejo. Liù zakriči, da ona edina ve neznančevo ime, ampak da ga ne bo izdala. Turandot ukaže zvezati Kalafa. Ping ukaže mučiti Liù, da zakriči in pade v nezavest. Turandot odredi, naj se Liù odveže in ko se spet zave, jo vpraša, kdo ji daje toliko poguma. Liù odgovori: »Ljubezen.« Ko hoče rabelj nadaljeva i z mučenjem, si Liù zabode bodalo v srce in izdihne. Timur je

pretresen do dna duše in napoveduje maščevanje nedolžne duše. Vsi so ganjeni. Njeno telo odnesejo in vse sledi žalnemu sprevodu.

Kalaf raztrga Turandot pajčolan. V začetku se ona zna Kalafa ubraniti, ta pa jo potegne v svoje naročje in obsuje s poljubi. Njena trdosrčnost je premagana. Turandot prosi in joče in prizna Kalafu, da ga je že ob prvem srečanju vzljubila in zasovražila. Strah je čutila pred zmago in porazom. Sedaj lahko odide Kalaf, ponosen s svojo skrivnostjo. V prekipajočih občutkih pa Kalaf pove kdo je. V Turandot vzkipi ponos zmage in Kalafovo življenje je spet v njenih rokah; zvedela je za njegovo ime še pred vzhodom solnea.

2. s l i k a. — Zunaj palače. Cesar sedi na prestolu, obdan od dvorjanov. Na trgu je ljudstvo. Turandot pride in Kalaf za njo. Turandot pove očetu, da pozna neznančevo ime, to je: ljubezen! Kalaf vzklikne in plane po stopnicah proti Turandot. Oba se objameta v veselje naroda.

Umetnost in religija

Prev. M. B.

Gerhart Hauptmann je imel ob priliki 60letnice zadruga gledaliških članov govor, ki ga na tem mestu prinašamo v odlomkih. Posebno zanimiv je tam, kjer se dotakne paralele med umetnostjo in religijo, ter tam, kjer govori o igralcu.

»Gledališče in religija«, pravi Hauptmann, »si nista bila vedno odtujena. Tako n. pr. ima grška tragedija korenine v Dionizovem kultu. Moderno gledališče pa mora biti hvaležno za svoj postanek in svojo rast neki religiozni družbi, ki je gojila teatralne slavnosti in katere ustanovitelj je bil neki Bask. Umetnost in življenje sta zelo mnogovrstni in povezani v enoto mnogovrstnosti. Notranje bistvo religije je zanikanje tega sveta, notranje bistvo gledališča pa nasprotje tega, ampak oboje, umetnost in religija, se ne moreta nikdar popolnoma rešiti iz te zamotanosti.

To sorodstvo med religijo in gledališčem, mora biti gledališču vedno pred očmi. Nalaga mu velike dolžnosti. Ker teatru ni nič človeškega tuje, mora čuvati dostojanstvo človeštva, kar je včasih težko združljivo...«

Zapravljivosti smo nenaklonjeni, vendar skoraj nikdar ne spregovorimo proti njej. — Ampak prav to bi bila največja zapravljivost, če bi država in občine ne nudile teatru vse podpore, ki jo potrebuje.

Razno

Skladatelj Alfred Mahovsky umrl.

Pred kratkim smo poročali v »Gledališkem listu«, da je skladatelj Alfred Mahovsky napisal opero »Hlapec Jernej«, za katero si je po Cankarju sam priredil libreto. Ravnateljstvo opere je sprejelo delo v repertoar za prihodnjo sezijo. Pred par dnevi pa je prišla vest, da je mladi skladatelj, ki je bil vnet oboževatelj Cankarja, umrl.

Sovjetska vlada bo izdala za petdesetletnico smrti Modesta Musorgskega vsa dramatska dela genijalnega skladatelja v prvotni, originalni izdaji. Znano je, da je skladatelj Rimskij Korsakov popravil, preinstrumentiral in tudi scenično preuredil »Borisa Godunova« in »Hovanščino« in s tem po mnenju ljubiteljev Musorgskega potvoril original v škodo izvirnosti dela. To novo avtentično izdajo Musorgskega bo sedaj oskrbel muzikolog Lamm.

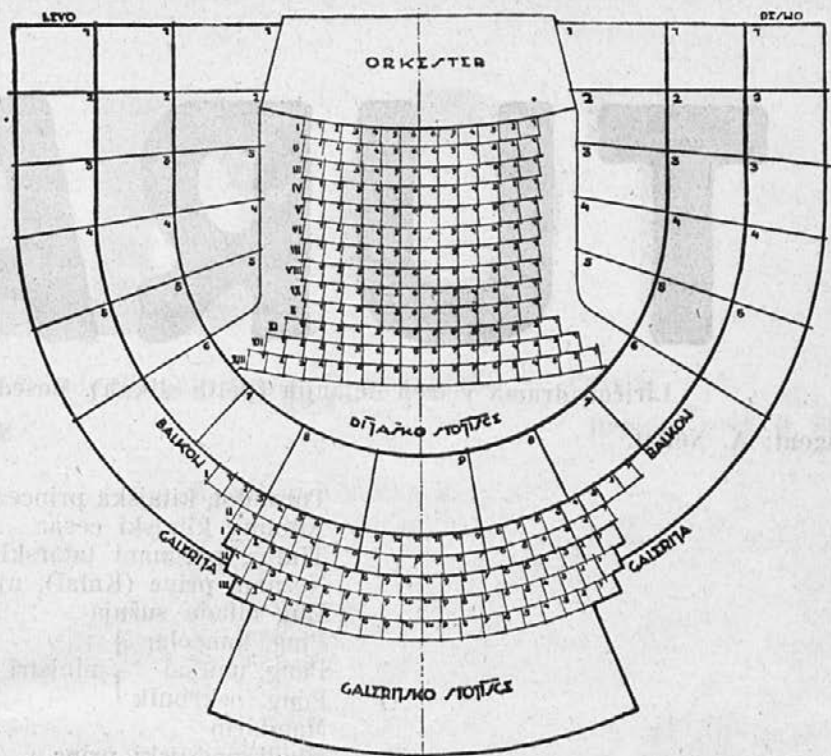
Moskovski operetni teater je razpisal 60.000 rubljev nagrad za najboljšo sovjetsko opereto. Prva nagrada je 20.000 rubljev. V razsodišču je tudi komisar prosvete Lunačarski.

Skladatelj in pianist Eugen d' Albert je umrl pretekli mesec v Rigi, kjer je bival zadnje čase, da se je po tamkajšnjih postavah lahko ločil od svoje pete žene in poročil šesto.

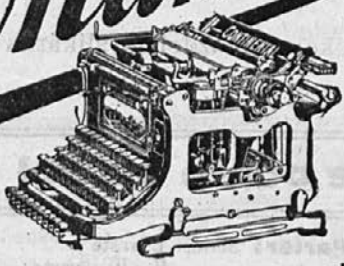
Med njegovimi operami je dosegla v svetu popularnost »Tiefland«, ki je bila tudi na našem odru že večkrat uprizorjena. Njegove druge opere: Improvizator, Flauto solo, Mrtve oči in Golem se niso mogle ustaliti na opernih odrih.

RAZVRSTITEV SEDEŽEV V DRAMI

Continental

IVAN LEGAT

MARIBOR
 VETRINJSKA 30
 TELEFON INT. 24-34

LJUBLJANA
 PREŠERNOVA 44
 TELEFON INT. 26-36

TURANDOT

Lirična drama v treh dejanjih (petih slikah). Besedilo: Giuseppe Verdi, libretto: Adami in Renato Simoni. Prevel: M. P. Uglasbil: G. Puccini.

Dirigent: A. Neffat.

Scenograf: J. J. J. J. J.

Režiser: prof. O. Šest.

Turandot, kitajska princeza	Z. Vilfan-Kunčeva k. g.
Altoum, kitajski cesar	P. Golovin
Timur, pregnani tatarski kralj	E. Rumpel
Neznani princ (Kalaf), njegov sin	K. Ivić
Liu, mlada suznja	Z. Gjungjenac
Ping, kancelar	V. Janko
Pang, maršal	Fr. Mohorič
Pong, oskrbnik	St. Ivelja
Mandarin	S. Magolič
Mladi perzijski princ	E. Frelih
Rabelj	* * *

Straže, pomočniki rablja — mandarini — modrijani — strežniki — prividi umorjenih — skrivnostni glasovi — sluge — ljudstvo. Godi se v Pekingu v narodavnih časih.

Po prvi in drugi dolg premor.

Dekoracije izdelala slikarna Narodnega gledališča pod vodstvom V. Skružnega. Kostimni aranžma — šef-garderober Pollak. Lasulje in m. E. Navinšek.

Blagajna se odpre ob pol 20.

Začetek ob 20.

Konec po 23.

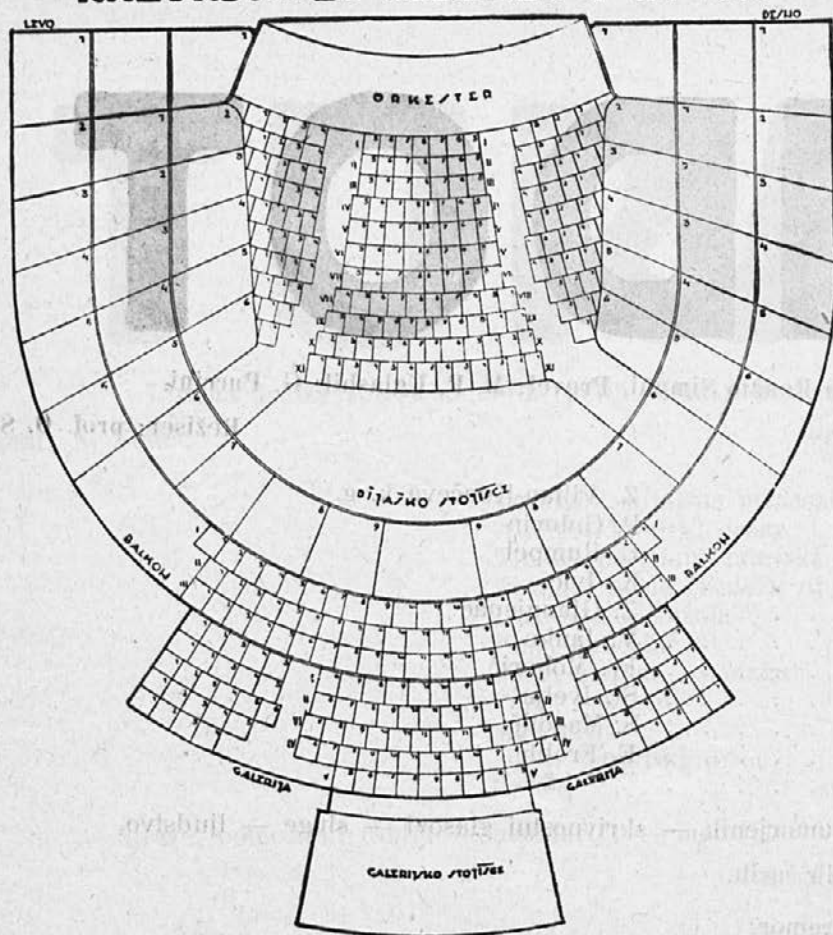
Parter: Sedeži I. vrste	Din 50
" II. - III. vrste	45
" IV. - VI.	40
" VII. - IX.	35
" X.	30
" XI.	30
Lože Lože v parterju	200
" I. reda 1-5	200
" 6-9	230

Nadaljni ložni	Din 35
Balkon: I. vrsta	42
" I. "	35
" II. "	30
" III. "	20
" IV. "	24

Galerija: Sedeži I. vrste	Din 18
" II.	15
" III.	15
" IV.	12
" V.	12
Stojšče	4
Dijaško stojšče	8

VSTOPNICE se dobivajo v predprodaji pri gledališki blagajni od 10. do pol 1. in od 3. do 5. ure

RAZVRSTITEV SEDEŽEV V OPERI

,RIBA' Ljubljana

Gradišče 7

trgovina z raznovrstnimi sladkovodnimi in
svežimi ter konzerviranimi morskimi ribami

Specijalna zajutrkovalnica vsakovrstnih rib - Vinotoč

Lastnik I. Ogrinc

Telefon 25-84